

Stockholm-Gotlands distrikt
Joel Morén
Gasverksvägen 15, 61135 Nyköping
Joel.Moren@skogsstyrelsen.se
Tfn 08-514 514 65

Datum
2024-12-19

Ärendenr
SKD 26-2024
Er referens

Fastighetsbeteckning
Norrtälje VÄNGSJÖBERG 1:1

Sveaskog AB
Henrik Öhman
Kungsgatan 107
75318 Uppsala

Dispens avseende skadliga åtgärder inom biotopskyddsområde med dnr SK 656-2005 på fastigheten Norrtälje VÄNGSJÖBERG 1:1

Beslut

Skogsstyrelsen beslutar att delvis avslå och delvis bevilja Henrik Öhman ansökan om dispens för att utföra skadliga åtgärder inom biotopskyddsområde med dnr SK 656-2005 på fastigheten VÄNGSJÖBERG 1:1.

Avslaget avser de delar av dispensansökan som rör

- att hålla den gamla skogsvägen framkomlig genom att kapa de stammar som ligger över vägen och placera dem vid sidan av vägen.
- att fälla döda granar som står i närheten av vägen för att förebygga att ytterligare träd faller över vägen.
- skota virke genom biotopskyddet.
- framtida körning och åtgärder på framtida döda träd.

Skogsstyrelsen beslutar att bifalla Henrik Öhman ansökan om dispens för att utföra skadliga åtgärder inom biotopskyddsområde med dnr SK 656-2005 på fastigheten VÄNGSJÖBERG 1:1.

Bifallet avser den del av dispensansökan

- att förebygga skador i intilliggande gallringsskog genom att fälla 13 granarna så att de inte skadar produktionsskogen.

Redogörelse för ärendet

Henrik Öhman inkom den 12 juni 2024 med en ansökan om dispens för att få utföra skadliga åtgärder inom biotopskyddsområdet med diarienummer enligt ovan. En begäran om komplettering skickades ut den 18 oktober och kompletteringen inkom den 25 oktober.

Åtgärden består i att:

Hålla äldre skogsväg framkomlig genom att kapa 2 granstammar som ligger över vägen samt en grantopp och placera dem vid sidan av vägen.

Fälla 9 stående döda granar som står i närheten av vägen för att förebygga att ytterligare träd faller över vägen. De stammar som går att nå från vägen med skogsmaskinen fälls med denna. Medelstor gallringsskördare används som håller sig på den befintliga vägen. Döda stammar som ej går att nå med skördaren kan fällas manuellt för att undvika att de i framtiden faller över vägen. Stående döda granar fälls på högsta säkra höjd (förarens bedömning) för att om möjligt skapa högstubbar. Övriga träd fälls med motorsåg för att undvika körning vid sidan av befintlig väg. Ombudet menar att alternativa lösningar skulle innebära ingrepp med grävmaskin och eventuellt sprängning för att åstadkomma en väg med motsvarande framkomlighet. Skogsstyrelsen frågade vilken typ av fordon som kommer användas om den befintliga vägen tas upp. Ombud svarade att det troligen är någon typ av grävmaskin eller traktor för att ta sig till utloppet till sjön för att underhålla utloppet. Det kommer inte vara regelbunden trafik utan då och då. Skogsägaren önskar att dispensen även gäller för idag levande granar som i framtiden lägger sig över vägen som döda stammar eller levande vindfällen.

Förebygga skador i intilliggande gallringsskog genom att fälla 13 dödade granar så att de inte skadar produktionsskogen. Granarna står samlade i den sydöstra delen av biotopskyddet och tyngdbunkten på träden ligger mot gallringsskogen. Skördaren kommer inte att köra in i biotopskyddsområdet utan faller de stammar som nås med kranen. De grövsta stammarna kommer kräva manuell hjälpfällning. När träden fälls på detta sätt (med styrning) kommer enligt ombudet de sannolikt orsaka mindre skador på omgivande träd än om stammarna föll på naturlig väg. Stammarna fälls på högsta säkra höjd (förarens bedömning) för att om möjligt skapa högstubbar.

Skota virke genom den södra delen av biotopskyddet. Sträckan genom biotopskyddet är cirka 18 meter. Enligt ombudet är marken där fast och stembunden och risken för markkompaktering med påverkan för bl.a. markvatten och rotutveckling bör vara begränsad på den fasta stembundna moränmarken. Det är två stammar som behöver fällas i biotopskyddet, en barkborredödad gran och en liten levande gran (brösthöjdsdiameter ca 7 cm). Det är mellan 15 och 20 vändor skotaren behöver köra och skotaren väger ca 25 till 30 ton med fullt lass. Vikten fördelas med breda däck som är 710 mm breda och har band. Kostnaden blir ca 1000-1200 kr dyrare vid denna gallring om skotningen ska köras runt biotopskyddet. Inom 12-15 år kommer ytterligare gallringsåtgärder sannolikt utföras. Ansökan avser även framtida skogsbruksåtgärder öster om biotopskyddet.

Skogsstyrelsen har frågat hur ombudet planerar att anpassa åtgärderna utifrån de arter som finns i området. I artportalen finns det ospecificerat var, men registrerat, bland annat Grön sköldmossa (fridlyst, natura 2000-art) och Koppartaggschamp (VU, ÅGP-art). Ombudet svarar att de rödlistade arterna har rapporterats i en radie som omfattar området där den äldre vägen går. Vägen kommer användas i mycket ringa omfattning. Belastningen på den har varit betydligt hårdare vilket sannolikt innebär att arterna klarar denna

störning. De döda stamdelar som ligger över vägen är relativt nyligen fallna och etablering av rödlistade arter har sannolikt inte ägt rum på dessa. Där de andra åtgärderna är planerade ligger utanför den radie som rapporteringen gäller. Den föreslagna ca 18 meter långa vägen genom biotopskyddet påverkar högst 4 promille av biotopskyddets totala yta på 2,4 ha. Där har ljusinstrålningen ökat de senaste åren till följd av att granarna barkborredöats. Sannolikheten är därför stor att eventuella störningskänsliga arter redan försvunnit i den tänkta vägen. Fällningen av de döda granarna bör inte påverka rödlistade arter nämnvärt eftersom de ändå kommer att falla inom de närmaste åren. Fälls de in i biotopskyddet gynnas framtida naturvården genom att den döda veden får vara ifred där.

Syftet med åtgärden är att fastighetsägaren vill hävda vägen och ha kvar framtida möjlighet att nyttja denna och att inte behöva ta upp en ny väg utanför biotopskyddet, att minska risken för skador på gallringsskogen utanför biotopskyddet samt minska kostnaden för åtgärder utanför biotopskyddet.

Skogsstyrelsen fältbesökte det aktuella området den 2024-11-05. Vid fältbesöket observerades att vägen inte var byggd utan iordninggjord för att gå att köra på. Stenar har troligen flyttats för att lättare ta sig fram men det fanns en del större stenar kvar i närheten av vägen. Det växer en del unga granar där vägen idag går. Området runt biotopskyddet undersöktes för att hitta alternativa vägar. Några alternativa vägar hittades men är lite längre och lite svårare att ta sig fram på. Alla alternativ kräver terränggående fordon vilket även nuvarande väg gör. Området där sökande vill träsäkra gallringsskogen samt där basvägen önskas gå undersöktes. Det går att köra runt biotopskyddet men det är något längre. Dessa iakttagelser har kommunicerats med den sökande per e-post den 2024-11-25.

Sökanden gavs då möjlighet att yttra sig i ärendet och har i huvudsak anfört följande. Ansökan är korrekt uppfattad. Ombudet och fastighetsägare vill understryka att hävdandet av vägen till utloppet i Vattenledningssjön är av störst betydelse i dispensansökan. Håller med om att vägen inte är byggd, men den är iordningställd (genom att stenar flyttats och gropar eventuellt fyllts upp) för att den ska vara framkomlig för ändamålsenliga maskiner. D.v.s. maskiner som i framtiden kan komma att behöva användas för åtgärder i det anlagda dämet i sjöns utlopp på östra sidan om biotopskyddet. En annan sak som kan tillföras är att skogsägaren vill kunna hålla vägen öppen för lättare transporter med fyrhjuling. T.ex. för utkörning av fällt vilt vid jakt. I områdets blockiga och kuperade terräng underlättar den gamla vägen sådana transporter betydligt.

Skäl för beslutet

Tillämpliga bestämmelser

Av 7 kap. 11 § miljöbalken och 6 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (områdesskyddsförordningen) framgår att Skogsstyrelsen får förklara sådana särskilt skyddsvärda mark- eller vattenområden som anges i bilaga 2 till områdesskyddsförordningen som biotopskyddsområden. Inom ett biotopskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön.

Skogsstyrelsen har i allmänna råd (SKSFS 2013:1) till 7 kap. 11 § miljöbalken och 6 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. angett att föryngringsavverkning, gallring, röjning, plockhuggning, selektiv avverkning av de äldsta träden, upparbetning av vindfällda träd, avverkning av hamlade träd, uttag av bränd eller död ved, markberedning, plantering, sådd, byggande av skogsbilväg, körning med maskiner som orsakar djupa spår, gödning, kalkning, dikning och dikesrensning är exempel på skogliga åtgärder eller verksamhet som kan skada naturmiljön. Ytterligare allmänna exempel på verksamhet eller åtgärder som kan skada naturmiljön är grävning, dikning, schaktning, utfyllning med eller tippning av avfall eller överskottsmassor samt anordnande av upplag.

Skogsstyrelsen får, enligt 7 kap. 11 § miljöbalken, meddela dispens från förbudet om det finns särskilda skäl.

I 7 kap. 25 § miljöbalken anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Enligt 7 kap. 26 § miljöbalken får dispens enligt 11 § endast ges om det är förenligt med förbudets syfte.

Biotopskyddsområdets naturmiljö och värden

Den den 3 oktober 2005 beslutade Skogsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken och 6 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att ett område på fastigheten Norrtälje, VÄNGSJÖBERG 1:1 skulle utgöra biotopskyddsområde SK 656-2005. Aktuell biotoptyp är äldre naturskogsartad skog. Enligt Skogsstyrelsens allmänna råd SKSFS 2013:1 bör med uttrycket avses Äldre skogar som uppkommit genom naturlig föryngring. I områdena har ingen eller endast obetydlig avverkning skett under de senaste 30 åren eller så bedöms områdena ha varit kontinuerligt trädbevuxna i flera trädgenerationer. Där finns ett inslag av mycket gamla träd eller ett påtagligt inslag av död ved.

Biotopskyddsområdet utgörs av 2,4 ha äldre naturskogsartad skog. En påtagligt olikåldrig grandominerad barrblandskog med förekomst av gamla aspar och björkar, samt i blötare partier klibbal. I de centrala, norra delarna översilas marken av vatten från sjön norr om objektet, medan det södra, smalare partiet är torrare. Tämmligen gott om torrträd av framförallt gran, varav flera nyligen fallit och skapat luckor. Gott om död ved i form av lågor, stubbar och stående döda träd. Olika nedbrytningsstadier är representerade, men ny granbarkborredödad ved dominerar. Spår av hackspettar på flera ställen och gott om spår efter vedlevande insekter. I markskiktet finns spridda förekomster av lundflora med ormbär, vårärt, blåsippa och lungört. I blötare partier förekommer missne. Ullticka (R) finns på minst en granlåga. Skogshakmossa (Signalart) förekommer rikligt i friskare partier. Under nyckelbiotopsinventeringen påträffades koppartaggsvamp (Rödlistad). Ett fynd av grön sköldmossa (Fridyst, Signalart) från 1999 finns registrerat inom

objektet i Artportalen. Biotopskyddsområdets gräns är markerad i terrängen med en vit ring med en snöstjärna ovanför som är målad på träden, samt med stolpar med brickor märkta biotopskydd.

Skogsstyrelsens bedömning

Skogsstyrelsen bedömer att åtgärderna att hålla den gamla skogsvägen framkomlig genom att kapa de stammar som ligger över vägen och placera dem vid sidan av vägen, fälla döda granar som står i närheten av vägen för att förebygga att ytterligare träd faller över vägen, skota virke genom biotopskyddet, förebygga skador i intilliggande gallringsskog genom att fälla 13 granarna så att de inte skadar produktionsskogen, körning i biotopskyddsområdet i samband med framtida skogsbruksåtgärder öster om biotopskyddet, alla är åtgärder som kan medföra en skada på naturmiljön i biotopskyddet.

Skadan består i att körning med tunga maskiner kan skada marken samt bidra till markkompaktering, både när det gäller skotning i området samt att göra åtgärder vid den äldre vägen. Risken för skador är större vid skotning då det är större vikter men finns även vid åtgärderna vid vägen. Skador kommer troligen uppstå på ett antal unggranar som växer i vägen om denna används. Även en levande klen gran planeras avverkas där skotningen önskas ske. Klena undertryckta granar kan ofta vara mycket äldre än vad de ser ut, och kan ha stor betydelse för marksvampfloran, särskilt då äldre granar dött i området. Det är inte ovanligt att de är mellan 50 och 70 år. Området är inte inventerat sedan 2009 så var det finns skyddsvärda arter vet vi idag inte. Det finns registrerat bland annat koppartaggsvamp men det kan finnas fler marksvampar som kan skadas av att det körs i området. Det är två stora grova lågor som önskas kapas som ligger över vägen. Ofta är grov död ved intressantare än klen död ved och dessa påverkas när de kapas eller flyttas.

Det är 9 granbarkborredödade träd som önskas fällas vid vägen i norr och 13 granbarkborredödade träd vid basvägen i norr. Vid fällning av granbarkborredödade träd i den södra delen kommer inga maskiner köra i området så påverkan är mindre där än i den norra delen där tunga maskiner kommer köra i biotopskyddet. Vidare påverkas processen av att döda träd faller naturligt genom att dessa fälls i förtid. Stående död ved får andra egenskaper och lockar till sig andra typer av arter än liggande död ved. Det är svårare att upptäcka dessa arter när det sitter högt upp på stammarna jämfört med om stammen ligger ner. Det är bra om stammarna får stå så länge som möjligt och falla naturligt med naturliga brottytor. Det har registrerats arter i området som är beroende av död granved. Bedömningen har gjorts både utifrån den inkomna ansökan och iakttagelser i samband med fältbesök den 2024-11-05.

Bedömningen att åtgärderna är skadliga för naturmiljön i området innebär att det inte är tillåtet att genomföra åtgärderna utan dispens.

Skogsstyrelsen får meddela dispens från förbudet om att vidta åtgärder eller bedriva verksamhet som kan skada naturmiljön inom området inom biotopskyddsområden om det finns särskilda skäl och om åtgärden är förenlig med syftet med skyddet. Enkelt uttryckt, är det absolut nödvändigt att den här

åtgärden görs, och att den görs på det här sättet och på denna plats. Dessa krav innebär att Skogsstyrelsen ska vara restriktiv med att meddela sådana dispenser.

Ett biotopskyddsområde är enligt miljöbalkens definition ett mindre mark- eller vattenområde som på grund av sina särskilda egenskaper utgör en värdefull livsmiljö för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärt. När Skogsstyrelsen beslutar om ett biotopskyddsområde ingår det i handläggningen att göra en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Att ett område skyddats som biotopskyddsområde innebär därför att bevarandet av naturmiljön i området har bedömts väga tyngre än andra motstående intressen i området.

Den sökande har i sin ansökan och därefter inkomna kompletteringar angivit att åtgärden behöver genomföras för att lättare kunna ta sig och underhålla sjöns utlopp men även kunna använda vägen vid jakt. Att förhindra skador på intilliggande gallringsskog och att minska skotningskostnader för markägaren. Av ansökan framgår också att alternativa lokaliseringar av väg och basväg kommer kosta mer och eventuellt innebära större ingrepp i form av grävning och sprängning utanför biotopskyddet.

Vid en avvägning mellan den sökandes angivna skäl för att få utföra åtgärden inom det skyddade området och den skada på naturmiljön som åtgärden skulle innebära bedömer Skogsstyrelsen att det saknas särskilda skäl för dispens att hålla vägen farbar och skota virke genom biotopskyddet. Skogsstyrelsen har vid denna bedömning särskilt beaktat att det finns alternativ till att använda vägen i biotopskyddet och att skota virke genom biotopskyddet. I biotopskyddsbeslutet är det tydligt att körning med tunga maskiner är förbjudet. Risken för skada av att köra genom området bedöms vara så stor att det är motiverat att göra en alternativ väg utanför biotopskyddet, trots att det medför extra kostnader och merarbete för markägaren. Då det finns alternativa vägar utanför biotopskyddet är det heller inte motiverat att fälla levande eller döda träd eller att kapa liggande stammar vid vägen. De planerade åtgärderna bedöms strida mot syftet med skyddet. Angående de framtida åtgärderna så går det inte att söka dispens för framtida åtgärder utan endast de som planeras att göras i närtid.

Vid en avvägning mellan den sökandes angivna skäl för att få utföra åtgärden inom det skyddade området och den skada på naturmiljön som åtgärden skulle innebära bedömer Skogsstyrelsen att det finns särskilda skäl för dispens gällande åtgärden att fälla de 13 granbarkborredödade granarna i den södra delen av biotopskyddet. Skogsstyrelsen har vid denna bedömning särskilt beaktat att skadan som kan uppstå då de 13 granbarkborredödade träden fälls i förtid anses vara låg. Särskilt då ingen körning kommer ske i biotopskyddsområdet. Fördelen i att den döda veden hamnar i biotopskyddet och att en kontrollerad fällning minskar risken att skada levande träd i biotopskyddet överväger. De planerade åtgärderna bedöms inte heller strida mot syftet med skyddet. Vad det gäller nu levande granar som i framtiden kan dö så går det inte att söka dispens för framtida åtgärder utan endast de som planeras att göras nu.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga Skogsstyrelsens beslut ska ni göra detta skriftligen. Överklagandet ska adresseras till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, Box 69, 131 07 Nacka, men läggs i ett kuvert som adresseras till Skogsstyrelsen, Gasverksvägen 15, 61135, Nyköping.

Överklagandet ska ha kommit in till Skogsstyrelsen inom tre veckor från den dag då ni fick del av beslutet. Ange vilket beslut som överklagas, hur ni begär att det ska ändras och varför. Uppge också namn, adress och telefonnummer.

I ärendet har distriktschefen Anna-Lena Lindström beslutat och skogskonsulenten Joel Morén varit föredragande.

Anna-Lena Lindström

Joel Morén

Beslutet är undertecknat elektroniskt.

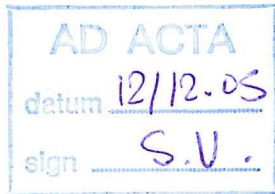
Bilagor

1. Beslut om biotopskyddsområde med karta, SK 656-2005
2. Karta
3. Delgivningskvitto

Kopia till

Naturvårdsverket,
Havs- och vattenmyndigheten
Else Pousette
Norrtälje kommun
Länsstyrelsen i Stockholm

Östra Mälardalens Distrikt
Kjell Andersson
Tfn 0176/188 93
Mobil 070/211 85 96
E-post kjell.andersson@svsmd.svo.se
Fax 0176/129 26

Datum
2005-10-03

Diariernr
177/05 4.40

1(2)

BESLUT

Er referens

Else Werner-Pousette
Danavägen 4B
182 60 Djursholm

Liv Westermark
Wängsjöbergs säteri 8458
762 95 Rimbo

Biotopskyddsområde på fastigheten Wängsjöberg 1:1, 2:1 i Norrtälje kommun

Beslut

Skogsvårdsstyrelsen beslutar att den äldre naturskogsartade skogen, vars gränser markerats på bifogad karta, skall utgöra ett biotopskyddsområde.

Beslutet innebär att verksamheter eller åtgärder som kan skada naturmiljön inte får utföras inom området. Enligt Skogsvårdsstyrelsens allmänna råd (SKSFS 2000:1) är föryngringsavverkning, röjning, gallring, plockhuggning, uttag av död ved, byggande av skogsbilväg, körning med maskiner som orsakar djupa spår, gödsling, kalkning och dikning exempel på arbetsföretag som kan skada naturmiljön i äldre naturskogsartade skogar.

Ytterligare exempel är grävning, schaktning, utfyllnad med eller tippning av avfall eller överskottsmassor, anordnande av upplag och andra arbetsföretag som kan medföra att naturmiljövärdena förändras.

Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Motivering

Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken (1998:808) och 6 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får Skogsvårdsstyrelsen förklara sådana särskilt skyddsvärda mindre mark- eller vattenområden som anges i bilaga 2 till förordningen som biotopskyddsområden. Inom ett sådant område får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön.

Av bilaga 2 till förordningen framgår att bl. a. Äldre naturskogsartade skogar kan omfattas av skyddet. Här avses skogar som uppkommit genom naturlig föryngring. I områdena har ingen eller endast obetydlig avverkning skett under de senaste 30 åren eller så bedöms områdena ha varit kontinuerligt trädbevuxna i flera trädgenerationer. Där finns ett inslag av mycket gamla träd eller ett påtagligt inslag av död ved.

Skogsvårdsstyrelsen har vid en inventering på Er fastighet Vängsjöberg 1:1, 2:1 funnit ett markområde på 2,4 ha som utgör en äldre naturskogsartad skog. Skogsvårdsstyrelsen anser att området bör förklaras som biotopskyddsområde.

Skogsvårdsstyrelsen anser att beslutet går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser samt med gällande regionplan och den kommunala översiktsplanen.

I en överenskommelse daterad 2005-10-03 har ni kommit överens med Skogsvårdsstyrelsen om ersättning för biotopskyddet.

Hur man överklagar

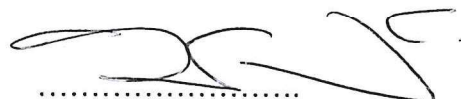
Den som vill överklaga Skogsvårdsstyrelsens beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall vara ställd till Miljödomstolen. Skrivelsen skall ha inkommit till Skogsvårdsstyrelsen i Mälardalen, Portalgatan 2B, 754 23 Uppsala inom tre veckor från det att Ni fått ta del av beslutet. I skrivelsen skall Ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet Ni begär. Uppge också namn, adress och telefonnummer.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av detta ärende har förutom undertecknad länsjägmästare deltagit skogsvårdskonsulent Kjell Andersson samt skogsvårdsassistent Sören Nissilä som föredragande.

Monika Stridsman

Sören Nissilä

Bilaga: Karta

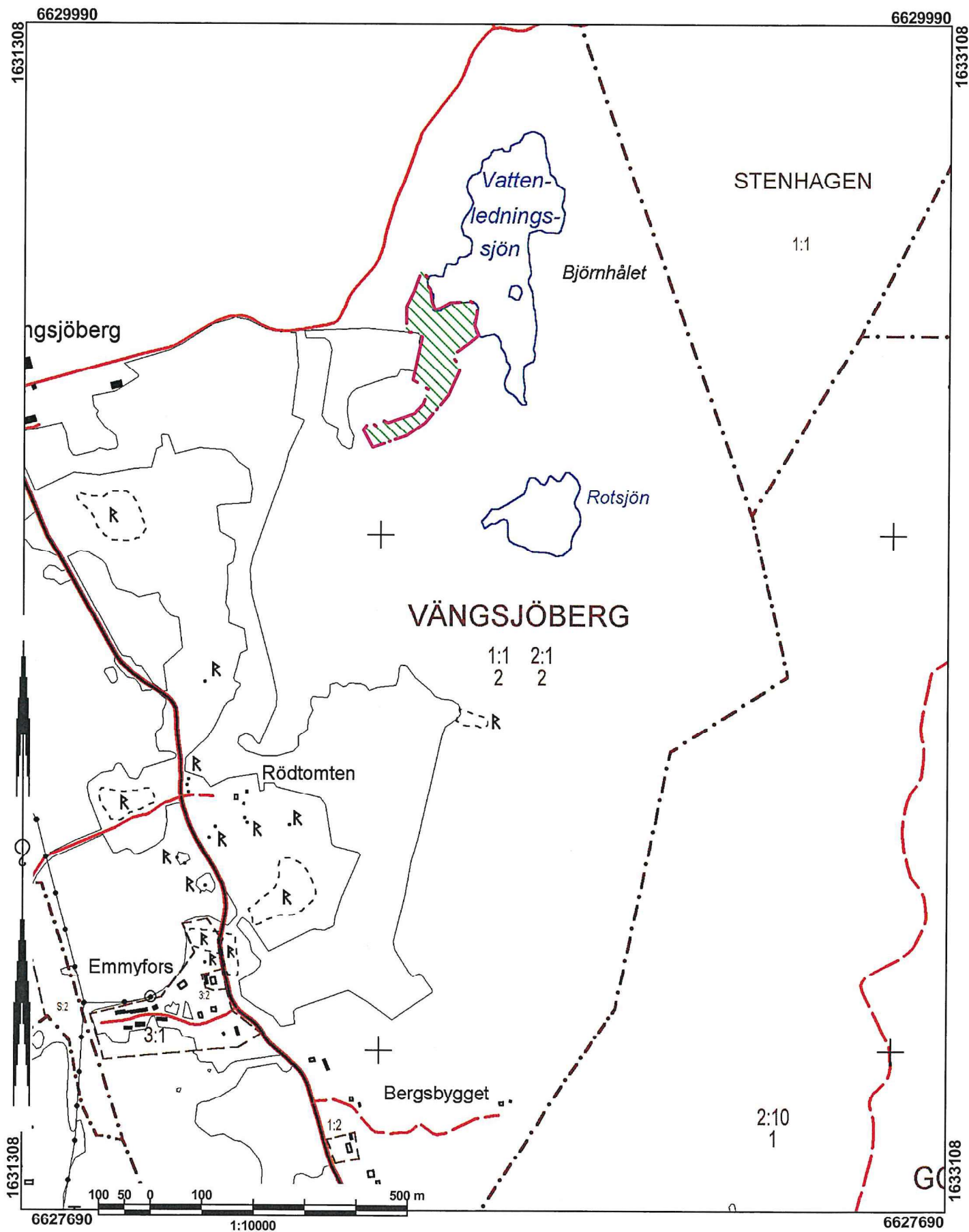
Sändlista

Naturvårdsverket, Naturresursavdelningen
Länsstyrelsen i Stockholms län
Norrtälje kommun
Lantmäterimyndigheten
Skogsvårdsstyrelsen Östra Mälardalens Distrikt

BIOTOPSKYDDSOMRÅDE

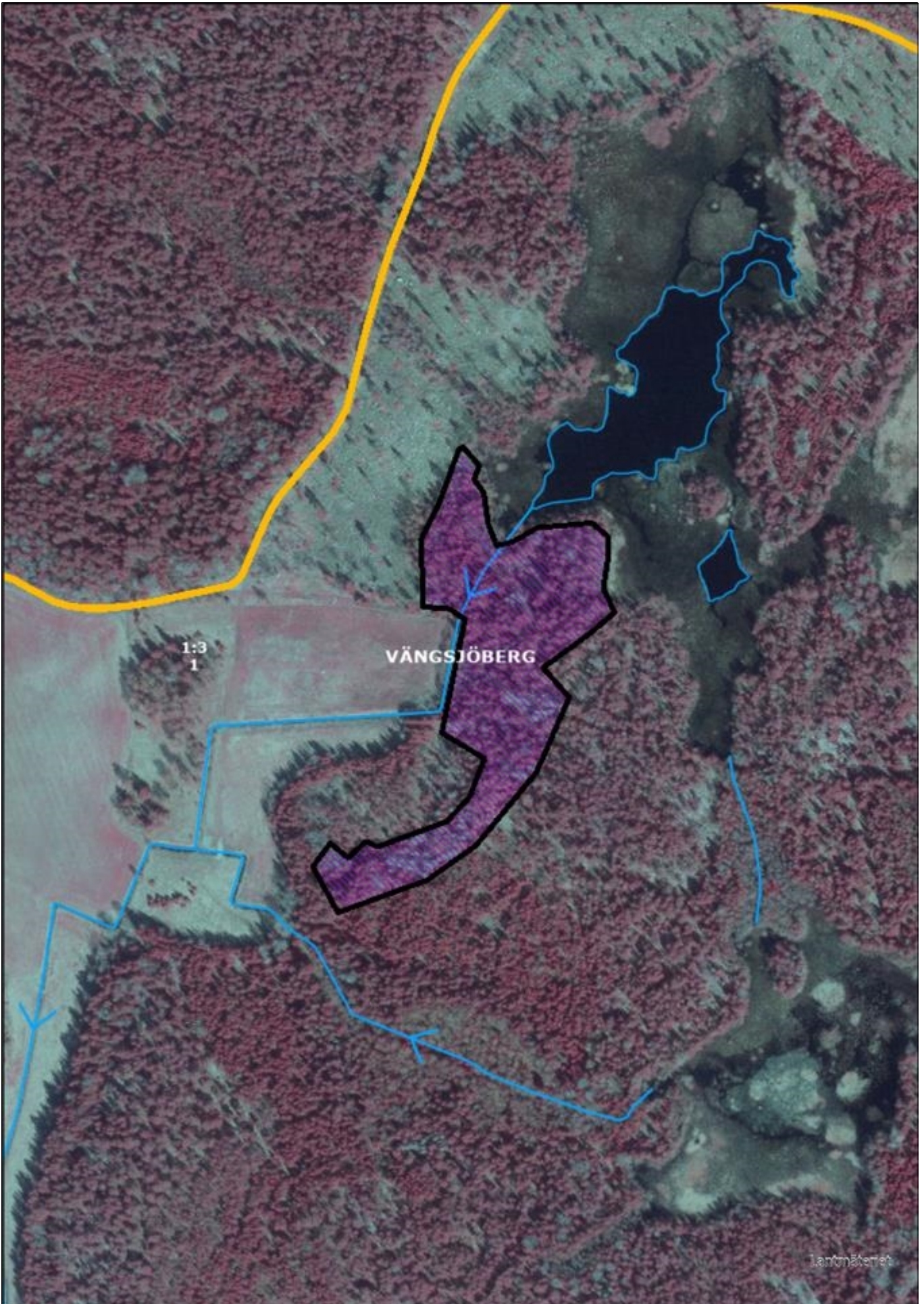
Vängsjöberg 1:1, 2:1

SVS dnr 177/05 4.40

Karta biotopskydd

Kartans mittpunktskoordinat:
SWEREF99TM (N, E) 6629217, 677226
WGS84 (Lat, Lon) 59.76283, 18.15559

1:3
1

VÄNGSJÖBERG

Lantmäteriet

0 30 60 90 120 150 Meter

Utskriftsdatum: 2024-12-19

Kartprojektion: SWEREF99-TM
Bakgrundskartan ur allmänt kartmaterial
© Lantmäteriet 109/2037.